

„Gens fidelissima“.

II. Rákóczi F. beregmegyei rutén
jobbágysai az 1704—1711-i szabadságharcban.

Írta: HODINKA ANTAL.

Külön lenyomat a „Görög Katholikus Szemle“ 1915. évi 6., 7.,
8., 9., 10., 11. és 12-ik számaiból.

UNIO KÖNYVNYOMDA RÉSZV. TÁRSASÁG UNGVÁR.
1915.

„Gens fidelissima“.

Rákóczi F.

Ezek II. Rákóczi Ferencznek, 1703—1711-i dicsőségteljes szabadságharcunk fejedelmének napjainkban annyszor idézett szavai az ő munkácsi és szentmiklósi uradalmainak rutén jobbágyságairól, akiknek mai nyomoruságos utódait, a beregmegyei rusznyákokat látva, szinte hihetetlenül kérdezi az ember: hogyan, ezeknek az elődei életüket és vagyonukat áldozták az urukért, lelkesedtek és vérzettek, halálba és nyomorba mentek a magyar szabadságért! Megfoghatatlan és mégis való. Ha valaki, akkor a fejedelem mondhatta a legilletékesebben. Idéztük is ezeket a rutén jobbágyságoknak könyvet fakasztó hűségét magasztaló és jutalmazó fejedelmi szavakat, de 2 század múltán ki tudja, mit értett ő e rövid 2 szóban: Nem csupán a hozzá való ragaszkodást, hanem minden bizalommal, s főleg, azt, hogy azok az ő jobbágyságai ragaszkodásukat, a pusztá érzelmeket, tettekben is kimutatták iránta, s a miért küzdött, a szabadságért áldozatokat is hoztak. Beregvármegye történetírója, Lehoczky T., azt írja erről rövidesen, hogy a fejedelem már 1699-ben; mikor az előbbi hadjáratokban, Thököly I. szabadságharcaiban, az uradalmi jobbágyság legnagyobb része elpusztult volt, jobbágyság fiait házában palotásokul alkalmazta szolgálattételre. Négy év múlva kiűtvén a szabadságharc, ezen saját jobbágyságából alakított palotásokból rendes katonaságot szervezett s számukat megbővítvén, egy századot alkotott belőlük, mely az 1711-i fegyverletételig hiven harcolt oldalánál. Főlemlíti ugyan, hogy munkácsi jobbágyságai közül 500-nál többet soroztatott be a seregébe, akik közt a munkácsvárosiakon

2*

kivül 157 palotás volt, s azt is mondja, hogy e jobbágyok sorából karabélyos, gránátos és hajdu katonának is kerültek ki, akik az akkori hadjáratokban, mint gyalogos és mint lovas kurucok egyaránt megállták a helyüket, de művében nem levén sem helye, sem tere, e számon fölül nem nevezi meg az illetőket, valamint azt is csak általánosságban mondja, hogy a munkácsi uradalom 1711-ben, a szabadságharc végeztével elszegényedett lakosokkal és elnyomorodott jobbágyokkal birt. Talán nem lesz érdektelen az uradalom rutén jobbágyait faluról-falura felsorolni, akik 1704-ben a fejedelem seregében szolgáltak, hogy lássuk, kik voltak, akik életüket és vérüket aldozták érte és az ő ügyéért, valamint összehasonlítani az uradalom rutén faluinak vagyoni állapotát 1704-ben és 1712-ben, hogy tudjuk meg valahára azt is, hogy ezek a valamikor, 1623—1644-ben nagy vagyonu gazdag rutén jobbágyok e szabadságharc alatt csaknem teljesen elpusztultak, kivesztek, — az 1712-i összeírásba a megmaradtak bemondása után beírták a neveket annak a kitüntetésével, hogy telkeik üresen állanak, de ritkán teszik oda, hová lettek, úgy hogy valósággal rejtély előttem e kérdés, melyre nem tudok felelni, — s akik megmaradtak is, a legtöbb faluban 1—2 ember, vagyonilag teljesen tönkrementek, egyetlen egy ember kivételével nyomorult koldusokká lettek.

* * *

A munkácsi uradalom 1704-ben 8 ispánságból állott.

1. A felsővidéki (verchovina) vagy huklivai ispánsághoz 22 falu tartozott. Ezek közül 4 faluból volt 1—1 = 4 katona, u. m.:

1. Hukliváról Hrusinecz Iván † 2 fia közül az egyik urunk táborán van.

2. Verbjás: Roskovics Hricz † 2 fia közül Timko urunk palotása. Ruszin Hricz özvegye. Az urát Munkácsra ölték meg, midőn felverték a várost a németek.

3. Bukócz: Fedorik Ivan veje, Fedorik Jaczko várbeli hajdu.

4. Paskovica: Haraszin Jurko 3 házas fia közül Iván hajdu Munkács várában.